
اندیشه‌های نو در
مدیریت و حکمروایی شهری

(مجموعه مقالات)

به کوشش و ویراستاری
حواد مهدی‌زاده

www.ketab.ir

سرشناسه: مهدی زاده، جواد، ۱۳۲۱ -
عنوان و نام پدیدآور: اندیشه‌های نو در مدیریت و حکمروایی شهری (مجموعه مقالات) / به کوشش و
ویراستاری جواد مهدی زاده

مشخصات نشر: تهران: نشر آگاه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۲۲۶ ص: جدول، نمودار؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۶-۳۷۰-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: کتاب‌نامه

موضوع: شهرداری - ایران - مقاله‌ها و خطابه‌ها
Municipal government - Iran - Addresses, essays, Lectures

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ JS۷۴۶۳/۲م۹

رده‌بندی دیویی: ۳۴۲/۰۵۵

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۴۴۵۸۷۴۸

اندیشه‌های نو در مدیریت و حکمروایی شهری
به کوشش و ویراستاری جواد مهدی زاده
(با همکاری مهندسان مشاور فرتها)
چاپ یکم: زمستان ۱۳۹۵، آماده‌سازی و نظارت بر چاپ: بهار ۱۳۹۶
چاپ و صحافی: فرهنگ‌بان
طراح جلد: محمود رضا لطیفی
چاپ دوم: ۱۳۹۷
شمارگان: ۲۲۰ نسخه
همه‌ی حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است

انتشارات آگاه

خیابان انقلاب، شماره‌ی ۱۳۴۰، تهران ۱۳۱۴۶

فروش اینترنتی: www.agahbookshop.ir

قیمت: ۲۶,۰۰۰ تومان

فهرست

- ۷ پیش‌گفتار جواد مهدی‌زاده
- ۱۱ درآمدی بر اندیشه حکمرانی شهری غلامرضا کاظمیان
- انواع رویکردهای نظری درباره حکمروایی
- ۱۹ ج. پور. پای‌بترز؛ آ. جمعی محمد تقی‌زاده مطلق
- تحولات حکومت و دولت در ایران پهلوی
- ۳۹ گذار از دولت اقتدار به دولت مدنی جواد مهدی‌زاده
- حاکمیت شایسته و ضرورت احیای حوزه‌های عمومی
- ۷۳ کمال اطهاری
- نگاهی به تعاریف و مفاهیم حکمروایی
- ۹۱ راجر دبلیو. کیوس؛ ترجمه‌ی محمدحسین حسینی
- مؤلفه‌ها و شاخص‌های حکمروایی شهری
- ۹۹ حمید پاداش، بابک جهان‌شاهی، علی صادق‌زاده
- حکمروایی شهری و مدیریت شهری در
- ۱۱۷ منیژه لاله‌پور
- کشورهای در حال توسعه
- ضرورت اصلاح نظام مدیریت توسعه‌ی
- ۱۴۷ جواد مهدی‌زاده
- شهری در ایران
- موانع ساختاری مدیریت توسعه‌ی شهری تهران
- ۱۷۵ در دهه‌ی ۱۳۷۰ شمسی موسی کمانرودی کجوری

- شوراهای اسلامی شهر، چالش‌ها و تنگناها،
راهکارها و توصیه‌ها
۱۹۷ محمد صالحی فرد
حکمروایی شهری، مبانی نظری و ضرورت
شکل‌گیری آن در ایران
در گفت‌وگو با کمال اطهاری، ناصر برک‌پور،
۲۱۵ غلامرضا کاظمیان و جواد مهدی‌زاده

پیش‌گفتار

افزایش و گسترش روز افزون شهرها و شهرنشینی، به‌ویژه شهرهای بزرگ، موضوع چگونگی اداره و مدیریت شهرها را به‌گفتمانی گسترده و مجادله‌برانگیز تبدیل کرده و انبوهی از مفاهیم، نظریه‌ها و واژگان جدید را در این باره مطرح کرده است. از چشم‌انداز تاریخی می‌توان چنین گفت که در دوران جدید - یعنی عصر پیدایش و شکل‌گیری «دولت‌ملت»^۱ها و تغییر بنیادهای سیاسی و اجتماعی کشورها - به‌ویژه کرد اساسی به ترتیب زمانی در مدیریت شهری رواج پیدا کرده است که کشورها و شهرهای مختلف جهان و ایران با آن‌ها درگیر شده‌اند: اول، رویکرد «داره‌ی شهری»^۲ دوم، رویکرد مدیریت شهری^۳ سوم، رویکرد حکمروایی شهری در حقیقت پیدایش و تحول رویکردها و الگوهای جدید در حاکمیت‌های محلی و مدیریت شهری تلاشی است برای یافتن شیوه‌هایی کارآمدتر برای پاسخ گفتن به انبوه نیازها و مسائلی که شهرهای بزرگ، پیچیده و پویای امروز گرفتار آن‌ها هستند. محتوای اصلی همه‌ی این

1. nation-state

3. urban management

2. city administration

4. urban governance

کوشش‌های نظری و عملی درس‌آموختن از تجربه‌های جهانی و بهره‌گرفتن از آن‌ها در راه توسعه‌ی پایدار سرزمین، بهسازی زندگی شهری و رضایت هم‌هی شهروندان است.

مجموعه مقالات حاضر کوششی جمعی و هدفمند برای شناخت و فهم محتوای اصلی مفاهیم و واژگان حکمروایی شهری و چگونگی بهره‌مندی از آن‌ها در شرایط کنونی ایران است که با شتاب به سوی سهولت‌شدن و پیامدهای فزاینده‌ی آن پیش می‌رود. تک‌تک آن‌ها بر اساس علاقه و همت نویسندگان و مترجمانشان، با دیدگاه‌های متفاوت فکری و حرفه‌ای، پدید آمده است که امیدواریم بتواند تصویری همه‌جانبه ساده، خلاصه و راهگشا از موضوع به دست دهد.

خوشبختانه، در این سال‌ها، اخیر گام‌های بیش‌تری برای پیشبرد نظری و عملی دانش مدیریت شهری در ایران برداشته شده و آثار ارزشمندی به صورت تألیف و ترجمه منتشر شده است. هم‌چنین به منظور دقیق‌تر کردن مفاهیم و واژگان و ترویج اصول و روش‌های نوین مدیریت شهری و حکمروایی کوشش‌های گسترده‌ای در حوزه‌های دانشگاهی، مدیریتی و رسانه‌ای در جریان است که امید می‌رود با جابجایی برسد. در این میان می‌توان به معرفی واژگان جدیدی مانند «حکومت‌داری»^۱ و «اداره‌ی مردمی» برای «حکمروایی» و دقیق‌تر کردن محتوای دانش از این مفاهیم و کاربرد درست آن‌ها در شرایط کشورها و شهرهای مختلف اشاره کرد. شاید تعریف دقیق و جامعی از مفهوم حکومت‌داری یا حکمروایی، برای آمادگی ذهنی بیش‌تر به خوانندگان و پژوهندگان مفید باشد.

حکومت‌داری اصطلاحی گسترده‌تر از حکومت است. اگرچه این اصطلاح هنوز تعریف جاافتاده یا قابل توافقی ندارد، در گسترده‌ترین معنا به شیوه‌های گوناگون به هماهنگ‌سازی زندگی اجتماعی اشاره

می‌کند. بنابراین می‌توان حکومت را یکی از نهادهای درگیر در امر حکومت‌داری دانست. امکان «حکومت‌داری بدون حکومت‌کردن» وجود دارد. ابزارهای اصلی حکومت‌داری عبارت‌اند از بازارها، سلسله‌مراتب‌ها و شبکه‌ها. کاربرد گسترده‌تر این اصطلاح نمایانگر ابهام تمایز دولت / جامعه است که از دگرگونی‌هایی مانند ایجاد شکل‌های جدید مدیریت عمومی، رشد شراکت بخش‌های خصوصی و عمومی، اهمیت فزاینده‌ی شبکه‌های سیاست و تأثیر بیش‌تر سازمان‌های فراملی و فروملی «حکومت‌داری چندسطحی» نتیجه می‌شود. بحالی که برخی حکومت‌داری را با انتقال از سازوکارهای فرم‌دهی و کنترل به اعتماد و اتکاب بر مشورت و چانه‌زنی مربوط می‌دانند، نشان‌دهنده‌ی دیگر این است که حکومت‌داری بر ترجیح «کم‌تر حکومت‌کردن» و بازار آزاد دلالت می‌کند.^۱

این مقاله‌ها پیش از این در شماره‌های مختلف فصلنامه‌ی تخصصی «جستارهای شهرسازی (با مدیریت مهنازبان مشاور فرهاد)» منتشر شده بود و اینک با اصلاحاتی به صورت کتاب در اختیار علاقه‌مندان و پژوهشگران قرار می‌گیرد. گردآورنده و ناشر این مجموعه دکتر همکار و هم‌فکری همه‌ی این یاران فرهیخته و دانش‌دوست، و نیز از پشتیبانی‌های دروغ‌مدیران و همکاران شرکت فرهاد، به‌ویژه مدیرمسئول فضا، «جستارهای شهرسازی»، آقای محمدحسین جهانشاهی، سپاسگزاری می‌کنم. همچنین باید از همکاری صمیمانه و همیشگی خانم الهام رحمت‌آبادی تشکر کنیم که در شکل‌گیری و آماده‌سازی این مجموعه نقش ارزنده‌ای داشته‌اند.

جواد مهدی‌زاده

دی‌ماه ۱۳۹۴